

MOC A VLIV

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU

T A
Č R

Tento projekt je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

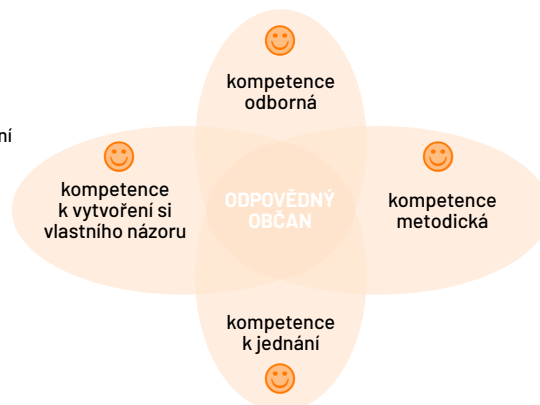
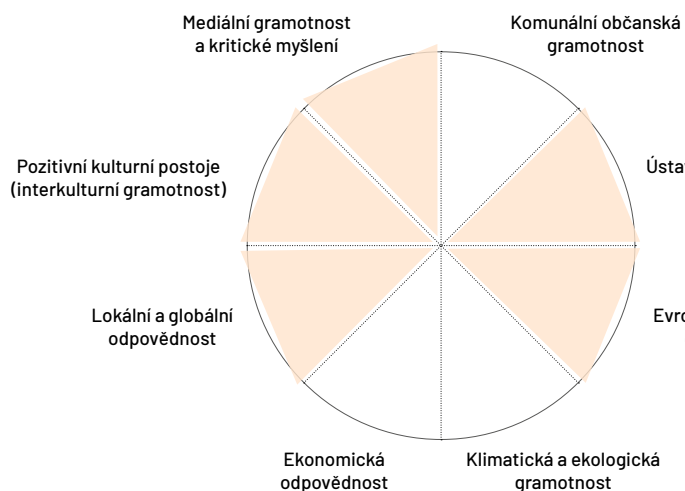
www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU MOC A VLIV

Téma	Kdo má jaký vliv a moc v EU?
RVP G	<p>Občanský a společenskovední základ MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT</p> <ul style="list-style-type: none"> » posoudí vliv začlenění státu do Evropské unie na každodenní život občanů, uvede příklady, jak mohou fyzické a právnické osoby v rámci EU uplatňovat svá práva » uvede příklady činnosti některých významných mezinárodních organizací a vysvětlí, jaký vliv má jejich činnost na chod světového společenství, zhodnotí význam zapojení ČR <p>Dějepis MODERNÍ DOBA II – SOUDOBÉ DĚJINY</p> <ul style="list-style-type: none"> » zná základní instituce sjednocující se Evropy, jejich úlohu a fungování » vymezí základní problémy soudobého světa a možnosti jeho dalšího vývoje <p>Geografie GEOGRAFICKÉ INFORMACE A TERÉNNÍ VYUČOVÁNÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> » čte, interpretuje a sestavuje jednoduché grafy a tabulky, analyzuje a interpretuje číselné geografické údaje <p>Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech PL pomáhá žákům:</p> <ul style="list-style-type: none"> » chápat historickou kontinuitu v evropském a globálním kontextu ve vztahu k vývoji vlastního národa a státu » vnímat a hodnotit lokální a regionální jevy a problémy v širších evropských a globálních souvislostech » aktivně se podílet na řešení místních problémů, přispívat k řešení problémů na regionální, národní i mezinárodní úrovni, a to i v situacích vyžadujících dlouhodobé společné úsilí » vytvořit si na základě osvojených informací vlastní názor, umí ho vyjádřit a obhajovat ho » uvědomovat si potřebu a přínos mezilidské soudržnosti a spolupráce
RVP SOV	<p>Společenskovední vzdělávání / Občanský vzdělávací základ ČESKÁ REPUBLIKA A SVĚT</p> <ul style="list-style-type: none"> » objasní postavení České republiky v Evropě a v soudobém světě » charakterizuje soudobé cíle EU a posoudí její politiku; vysvětlí zapojení ČR do mezinárodních struktur a podíl ČR na jejich aktivitách
Klíčová slova	Suverenita, státy, instituce, vliv, moc, EU
Cíl vyučovací jednotky	Porozumět vlivu a síle členských států v EU a jejímu fungování
Pracovní materiály, pomůcky	Pracovní list, internet
Způsob práce	Čtení textů, map a obrázků s porozuměním, diskuse
Organizační forma práce	Individuální, frontální, skupinová
Časová dotace	2–3 h

Zdroj: Doslovně převzato (a částečně upraveno) z: Rámcové vzdělávací programy pro gymnázia (<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/>) a Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání (<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/>).

» Které občanské kompetence lekce rozvíjí?

Zdroj: LESŇÁK, Slavomír, a kol. *Rozvíjení personální, sociální a občanské kompetence učitelů, studentů a žáků*. Brno: Masarykova univerzita, 2020, s. 46.

Zdroj: ŠTĚRBA, Radim, a kol. *Kompetence pro odpovědné občanství. Příspěvek do diskuze o revizi rámcových vzdělávacích programů*. Praha: Nakladatelství Jalna, 2018, s. 7. Diagram autoři převzali od rakouských autorů: KRAMMER, Reinhard, a kol. *Kompetenzorientierte Politische Bildung*. Innsbruck, Bozen, Wien: Studien-Verl., 2008, s. 6.

Odborná kompetence: které výstupy odborné kompetence PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

- » rozliší každodenní jazyk od jazyka odborného
- » objasňuje odborné termíny a konstruktivně a kriticky je vysvětluje

Metodická kompetence: které výstupy metodické kompetence PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

- » zachycuje možné odborné výroky, které je možné vyvodit z analýzy
- » čelí protichůdným názorům a stanoviskům, eventuálně se dokáže na základě argumentů těmto názorům vzepřít
- » rozpozná vliv formy mediální prezentace na obsah komunikace

Kompetence k vytvoření si vlastního názoru: které výstupy kompetence k vytvoření si vlastního názoru PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

- » rozlišuje podložené politické názory od názorů, které nejsou podloženy a jsou emočně zbarvené, a od politických předsudků
- » přijatelně zdůvodňuje dílčí názory

Kompetence k jednání: které výstupy kompetence jednání PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

- » vyjadřuje a veřejně hájí vlastní názory, hodnoty a zájmy
- » hájí sám nebo s ostatními společné zájmy a/nebo zájmy ostatních

Zdroj: Doslovně převzato z: ŠTĚRBA, Radim, a kol., 2018, s. 8-10.

» Doporučený průběh lekce:

PL je rozdělený na **úvod** a specifické tematické **sekce**:

- Sekce A – Kdo v EU rozhoduje?,
- Sekce B – Kdo je v EU nejsilnější?,
- Sekce C – Ještě někdo má slovo?,
- Sekce D – Pravidla hry v EU.

Pracovní list doporučujeme rozdělit do **2 vyučovacích hodin**:

1. hodina: úvod + sekce A + sekce B,
2. hodina: sekce C + sekce D,

nebo při větší časové dotaci také do **3 vyučovacích hodin**:

1. hodina: úvod + sekce A,
2. hodina: sekce B,
3. hodina: sekce C + sekce D.

Naopak v případě časové nouze je možné kombinovat i jednotlivé aktivity z částí PL, např. tímto způsobem: **1 vyučovací hodina**

- Úvod PL: Jednotná v rozmanitosti? (práce s daty a internetem, 10 min);
- Sekce B 1b) Zhodnocení vlivu velkých a malých států na vedení EU (5–10 min);
- Sekce B 3a) Práce s textem o principech fungování EU (5–7 min);
- Sekce C 2a) Analýza vlivů koalic a opozic při prosazování konkrétního zájmu (8–12 min);
- Sekce D 1a) Vymezování hranic přijatelného lobbingu (3–15 min).

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
Úvod	10	Frontální výuka / individuální práce / práce ve dvojicích	Evokace / uvědomění	Pracovní list začíná úvodním uvedením do tématu textem Jednotná v rozmanitosti? Snímek z Evropské rady ve Versailles můžeme využít pro evokaci žáků otázkou, jestli některé politiky dokážou identifikovat a přiřadit je ke státu, který zastupovali. Následně vyzveme žáky, aby pomocí odkazu na internetovou stránku samostatně (nebo ve dvojicích) vyhledali chybějící odpovědi v úkolu pod obrázkem. Smyslem úkolu je ukázat, jaké rozdíly existují mezi jednotlivými členy EU a tím otevřít diskuzi o síle jednotlivých států v EU.	PL, internet
A	17–29 5	Individuální práce / práce ve dvojicích / frontální výuka / práce s textem / internetem	Uvědomění	Kdo v EU rozhoduje? <i>1. Státy jako pánové smluv</i> Úvodní text navazuje na předešlý text a vysvětluje, že uspořádání EU je postaveno na základě dohodnutých a ratifikovaných smluv. Při přijímání změny primárního práva je aplikována jednomyslnost, jakýkoliv stát může proces přijímání vetovat. Úkol 1a) ukazuje, jak se smlouva EU ratifikuje v ČR. Požádáme žáky, aby pomocí internetu vyhledali v Ústavě ČR příslušný článek, který stanovuje přesná pravidla postupu ratifikace. Smyslem úkolu není jenom samostatná práce s textem Ústavy a vyhledávání informací, ale i poukázání na význam smluv – závazek z nich vyplývající (viz komentář v klíči správných odpovědí).	PL, internet

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
A	3-8	Individuální práce / práce ve dvojicích / frontální výuka	Uvědomění	<p>V úkolu 1b) je ilustrovaný příklad časové náročnosti procedur v EU na příkladu brexitu. Požádáme žáky, aby se pokusili (jednotlivě nebo ve dvojicích) k jednotlivým fázím brexitu přiřadit správný rok. Řazení je následující: stát projeví vůli vystoupit, aktivuje článek o vystoupení a snaží se dojednat nastavení budoucích vztahů. Právě tato fáze byla ve Velké Británii velice náročná, protože se nedařilo najít shodu mezi Británií a EU. Období 2 let, které vypadá jako dostatečné, se jevílo jako mimořádně krátké. Problematické bylo také schválení dohody o budoucích vztazích v Británii, která byla paralyzována nejednotností ve věci brexitu. Následně ověříme správné odpovědi a výuku můžeme rozšířit otázkami: jaký obsah se může skrývat pod jednotlivými fázemi procedury? Jaké by mohly být důvody tak dlouhé procedury? Jaký vliv mohla mít na délku procesu rozmanitost členů EU? Jaký dopad má míra ne/shody na politické scéně vystupujícího státu?</p> <p><i>2. Určování priorit – základní rámeček shody</i></p>	PL
	3-5	Individuální práce / práce ve dvojicích / frontální výuka / práce s obrazovým materiálem / práce s textem / internetem	Evokace / uvědomění	<p>V další části se PL věnuje procesu přijímání společných rozhodnutí v EU. Porozumění provázejícího textu můžeme u žáků ověřit průvodními otázkami. Následně požádáme žáky, aby se na základě spodní části schématu v úkolu 2a) pokusili ve dvojicích správně seřadit proces rozhodování o snižování emisí v EU (Green Deal).</p> <p><i>3. Kdo hovoří za EU?</i></p>	PL
	3-5	Individuální práce / frontální výuka / práce s obrazovým materiálem / práce s internetem / diskuze	Uvědomění	<p>Průvodní text i úkol 3a) navádí k zamyšlení se nad kompetencemi institucí a představitelů EU – Evropská rada (a její předseda), Evropská komise (a její předseda) a Evropský parlament (a jeho předseda) mají rozdílné pravomoci – ale na obrázku v PL vidíme, že Nobelovu cenu za mír dostali všichni tři předšedové (dle institucionálního rámce by ji měl přebírat nejspíše předseda Evropské rady). Politici se ale rádi zviditelňují, a tak ji přebrali všichni čelní zástupci institucí EU. K tématu můžeme rozvinout diskuzi pomocí otázek: Koho vnímáte jako vrcholného představitele EU a proč? Je pro vás více čelních představitelů v médiích povzbuzením, nebo je to naopak matoucí?</p> <p><i>4. Rotační předsednictví EU</i></p>	PL, internet
	3-6	Individuální práce / práce ve dvojicích / frontální výuka / práce s textem / internetem / diskuze	Uvědomění / reflexe	<p>Úvodní průvodní text objasňuje kompetence rotačního předsednictví EU. Žáky nejdříve v úkolu 4a) pobídeme, aby se rozpomněli (nebo využili internetové vyhledávání), které státy předsedaly EU před a po českém předsednictví (druhé pololetí 2022). Následně je vyzveme, aby ve dvojicích zhodnotili správnost výroku v úkolu 4b) a pokusili se své rozhodnutí racionálně zdůvodnit a nahlas ostatním spolužákům vysvětlit. Ti mohou nesouhlasit a v klidu zpochybnit, vyvrátit, nebo jenom doplnit prezentované zdůvodnění.</p>	PL, internet

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
B	25-40			<p>Kdo je v EU nejsilnější?</p> <p><i>1. David a Goliáš: partnerství velkých a malých států</i></p>	
	5-10	Individuální práce / práce ve dvojicích / frontální výuka / práce s textem / internetem / diskuse	Uvědomění / reflexe	<p>Průvodní text i úkol 1a) poukazují na rozdíly mezi členy EU, ale na druhé straně i na snahu o jejich rovnocenné postavení. Vyzveme studenty, aby pomocí internetu individuálně vyhledali a doplnili data do tabulky – o největším a nejmenším členovi EU. Údaje následně ve třídě společně porovnáme a diskutujeme: Kde se projevuje populační síla větších států (v jaké instituci)? Z jakého důvodu není možné, aby malé státy přehlasovaly velké? Jak jsou chráněny zájmy velkých a malých států v EU? Proč je nejlepší hledat mezi členy kompromisy?</p>	PL, internet
	5-10	Individuální práce / práce ve dvojicích/ frontální výuka / diskuse	Evokace / uvědomění	<p>V úkolu 1b) vyzveme žáky, aby si individuálně prostudovali tabulku s předsedy EK a následně samostatně odpověděli na otázky. Poté žáky vyzveme, aby si odpovědi ve dvojicích porovnali. Pokračovat můžeme diskuzí: kde jste nepravdivé výroky (nebo i provokativní fráze ze zadání – EU řídí jenom velké státy) slyšeli? K jakým účelům a komu úvodní fráze a nepravdivé výroky slouží? Proč jsou/nejsou pravdivé?</p> <p><i>2. Principy hlasování v trojúhelníku EU</i></p>	PL
5	Individuální práce / frontální výuka	Uvědomění	<p>V této části disponuje PL jen výukovým textem a schématem. Požádáme žáky, aby si přečetli a označili úvodní průvodní text pomocí metody INSERT.</p> <p><i>Poznámka ke schématu:</i> Podle toho, jaký konkrétní legislativní akt se zvolí, buď platí zvolené řešení bez dalších opatření jako nařízení, nebo se na realizaci závazku podílí i členské země. Nařízení přijaté na úrovni EU je silný instrument vstupující přímo do právních řádů členských zemí, a proto se používá ve věcech mimořádně důležitých. Směrnice, která usiluje o dosažení stanoveného cíle a je zpracována jednotlivými zeměmi v konkrétním termínu, je naopak nástroj s určitou mírou volnosti. Cílem EU je umožnit členským zemím provádět věci „po svém“, pokud je to aspoň trochu možné. Komise by proto měla volbu právního nástroje odůvodnit a v principu preferovat směrnice.</p> <p>Porozumění žáků můžeme ověřit otázkami: z jakého důvodu se detaily návrhů řeší v EK a ne v EP? (Poslanci jsou politici, laici. V EK pracují odborníci (jako na ministerstvech). EP nemá ani odbornou kapacitu, ani čas, aby řešil detaily. Nechá si je proto připravit na klíč.) Jak je zajištěno, aby návrhy nevyhovovaly jenom představám EK, ale i jednotlivým členským státům?</p>	PL	

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
B	5-10	Práce s textem / frontální výuka	Uvědomění / reflexe	3. <i>Co se stane, když nás přehlasují?</i> Požádáme žáky, aby z úvodního textu do poznámek nebo i na tabuli vypsali klíčové údaje. Kolik procent populace musí minimálně zastupovat koalice států, aby byl návrh přijat? (65 %) Kolik procent populace musí být zastoupeno, aby byl návrh naopak blokován? (nad 35 %)(Pro ochranu a vyváženost hlasování je v podmínkách kvalifikované většiny ještě jedno kritérium, a to počet států. Koalice musí být složena z min. 15 států, tedy 55 % hlasujících zemí v Radě EU. Blokační koalice musí naopak zahrnovat min. 4 země). Diskutujte, proč jsou kritéria dvě a které kritérium ochraňuje jaké typy zájmů. (Populace působí ve prospěch států s vyšším počtem obyvatel, kritérium počtu zemí naopak usiluje o to, aby koalice pocházela nejenom z velkých zemí, ale aby byla rovnoměrněji rozprostřena.)	PL
	5	Individuální práce / práce ve dvojicích	Uvědomění	Úkol 3a) je vhodný pro individuální práci žáků (např. domácí úkol). Obsah úkolu navazuje na předchozí výkladový text a nabízí konkrétní příklad přehlasování (např. i ČR) v Radě EU a následné procedury kvůli neplnění povinností (vyplývajících z nedodržení závazků). Jde o ilustraci fungování hlasování i procesů při porušování rozhodnutí. Požádáme žáky, aby samostatně doplnili chybějící slova do textu, ve dvojicích si následně výsledky porovnali.	PL
C	13-22			Ještě někdo má slovo? <i>1. Brusel a hlavní města EU v součinnosti</i> Sekce C začíná úvodním textem a úkolem ohledně komplikací přijímání evropské legislativy.	
	5-10	Individuální práce / frontální výuka / práce s textem / internetem / diskuse	Uvědomění / reflexe	Úkol 1a) na příkladu přijímání legislativy GDPR ilustruje příčiny zdouhavosti přijímání pravidel EU: požádáme žáky, aby pomocí internetu zjistili, kolik parlamentních voleb proběhlo v ČR během přijímání pravidel ochrany osobních údajů občanů EU. Následně žáky navádíme k diskuzi: Jak nám příklad z ČR může pomoci porozumět hledání shody a časové náročnosti tohoto hledání v EU? Je možné příklad z ČR zobecnit? Jaký význam pro občany, firmy a instituce má přijímání pravidel společných ve všech státech EU? Proč je tak těžké najít politickou shodu?	PL, internet
	8-12	Individuální práce / skupinová práce	Uvědomění	2. Formální a neformální vliv v diplomacii Požádáme žáky, aby si přečetli a označili úvodní průvodní text pomocí metody INSERT. Která slova by žáci označili jako klíčová? Úkol 2a) je příkladem zájmových skupin při řešení konkrétního problému. Rozdělíme žáky do 3 skupin (přip. 6) a požádáme je, aby se pokusili identifikovat chybějící zájmové skupiny v tabulce. Jaké argumenty by zájmová skupina využila k prosazování svých zájmů? Následně požádáme skupiny, aby své výsledky prezentovaly spolužákům.	PL

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
D	3–15	Skupinová práce / brainstorming / diskuze	Evokace / uvědomění / reflexe	<p>Pravidla hry v EU</p> <p>1. <i>Vliv aktérů na přijímání rozhodnutí v EU</i></p> <p>Smyslem textu a úkolu 1a) je pomoci porozumět rozdílu mezi férovým a neférovým lobbingem a důsledkům pro stát a občany. Poznámka pro učitele: evokace – před řešením úkolu 1a) se snaží vymezit férový a neférový lobbing – čerpají ze svých prekonceptů – jde zvolit metodu brainstormingu. Pak budou řešit úkol 1a) – uvědomění – získávají nové informace z textu + z řešení a kontroly úkolu. Fáze reflexe – zamýšlí se nad důsledky férového a neférového lobbingu.</p> <p>Kratší alternativa: žáci označí férový lobbing samostatně a výsledky si porovnají ve dvojicích.</p>	PL

➤ Klíč k pracovnímu listu:

Úvod: Jednotná v rozmanitosti?

Úkol: Podívejte se ale na rozmanitost EU jinak. Uvědomujeme si, jak zásadní odlišnosti mezi členskými státy v EU existují? Zkuste například za pomoci https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/life-eu_cs doplnit prázdné buňky tabulky a diskutujte o dopadech rozdílů. Jaké další významné rozdíly si vybavujete? (Doplňovaná data jsou pouze ilustrativní a mohou se v průběhu let měnit.)

Příklady parametrů v EU	Největší hodnota	Země EU zastupující největší hodnotu	Nejmenší hodnota	Země EU zastupující nejmenší hodnotu
Rozloha zemí (v km ²)	633 187	Francie	315,4	Malta
Populační síla (v mil. obyvatel)	83,2	Německo	0,52	Malta
Kupní síla obyvatelstva (v HDP na obyvatele v jednotkách PPS – standard kupní síly)	262	Lucembursko	52	Bulharsko

Sekce A – Kdo v EU rozhoduje?

Úkol 1a) Změna smluv předpokládá nejenom souhlas všech členských zemí EU, ale také, že „změny vstoupí v platnost po ratifikaci všemi členskými státy v souladu s jejich ústavními předpisy“ (čl. 48 Smlouvy o EU ve znění Lisabonské smlouvy). Prověřte si, jaké jsou podmínky pro ratifikaci mezinárodní smlouvy u nás. Najděte v Ústavě ČR na stránkách Parlamentu ČR příslušný článek, který stanoví pravidla ratifikace mezinárodních smluv. Jak velikou shodu museli mít zákonodární zástupci PČR, aby mohla země vstoupit v roce 2004 do EU?

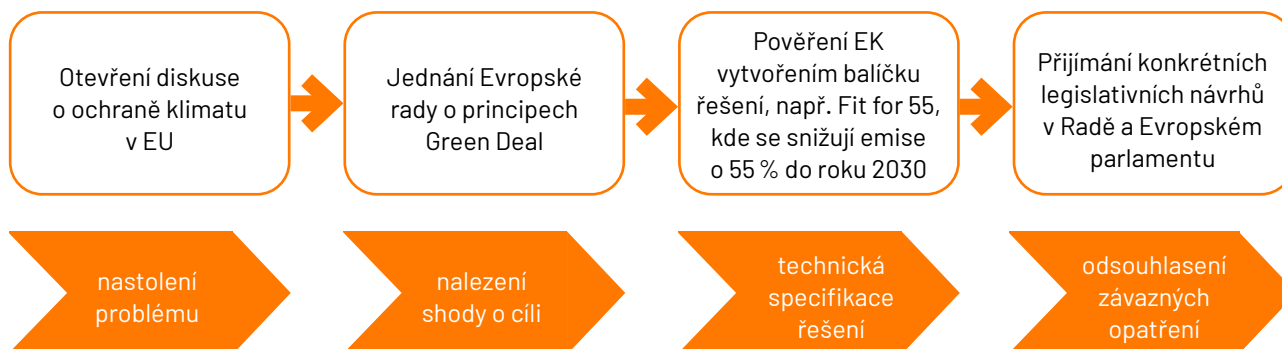
Správná odpověď: čl. 39 „K přijetí ústavního zákona a souhlasu k ratifikaci mezinárodní smlouvy ... je třeba souhlasu 3/5 většiny všech poslanců a 3/5 většiny přítomných senátorů.“

KOMENTÁŘ PRO UČITELE: EU je nadnárodní organizace, a tudíž musela ČR při vstupu do EU odsouhlasit nadřazenost evropského práva. To je vidět v čl. 10a, který vznikl dodatečně a říká, že mohou být „některé pravomoci orgánů České republiky přeneseny na mezinárodní organizaci nebo instituci“. Koncept členění textu Ústavy ČR kopíruje princip dělby moci, tedy má hlavu moci zákonodárné, moci výkonné a dalších institucí. Pravomoc ratifikovat smlouvy patří dle Ústavy parlamentu, proto je uvedena v Hlavě druhé o moci zákonodárné. Všimněte si, že běžně se v Parlamentu hlasuje nadpoloviční většinou přítomných poslanců nebo senátorů, vždy odděleně po komorách. Souhlas s mezinárodním závazkem vyžaduje nejvyšší kvórum, vyšší než např. vyhlášení válečného stavu. Odráží to skutečnost, že se jedná o významný závazek srovnatelný se změnou Ústavy.

Úkol 1b) Po dobu téměř sedmdesáti let členské státy do EU pouze přistupovaly, až v roce 2020 vystoupila Velká Británie. Z EU, která v principu buduje časově neomezené společenství, je možné vystoupit podle specifické procedury. Prostudujte si tabulku, doplňte správné roky tak, aby jednotlivé akce následovaly logicky.

Ratifikace dohody o podmínkách vystoupení.	VB není členským státem EU.	Vypršení smluvní dvouleté lhůty k dořešení podmínek vystoupení.	Aktivace článku o vystoupení z EU: potvrzení země opustit organizaci.	Ukončení přechodného období pro uspořádání vztahů mezi EU a VB.	Referendum o vystoupení ve VB.
2020	2020	2019	2017	2021	2016

Úkol 2a) Evropská rada otevírá téma a rámuje dohodu. Evropská komise navrhuje a ostatní instituce schvalují předložená řešení problému. Seřadte na osu následující příklad formování konkrétního tématu v EU, od obecného impulsu až ke konkrétní legislativě se závazky (vyberte z možností z tabulky).

Úkol 3a) Umíte identifikovat, kdo byli čelní představitelé EU na oslavách převzetí Nobelovy ceny a jakou instituci uvnitř EU zastupovali?

Předseda Evropské rady: Herman Van Rompuy (vlevo)

Předseda EK: José Manuel Barroso (ve středu)

Předseda EP: Martin Schulz (vpravo)

Úkol 4a) Česká republika předsedala Radě Evropské unie od 1. července do 31. prosince 2022. Od které země převzala ČR předsednictví a které zemi ho naopak předala?

1. 1. 2022 – 30. 6. 2022	1. 7. 2022 – 31. 12. 2022	1. 1. 2023 – 30. 6. 2023
Francie	ČR	Švédsko

Úkol 4b) Myslíte si, že je následující výrok správný? Diskutujte.

Předsedající stát má v EU povinnost dodržet naplánovaný program předsednictví bez ohledu na vznik náhlých a nečekaných událostí (např. pandemie, krize ekonomiky a inflace, přírodní katastrofy velkého rozsahu) či změn v mezinárodních vztazích (např. ozbrojený konflikt, válka, teroristické útoky). ANO/NE

KOMENTÁŘ PRO UČITELE: Předsedající stát je odpovědný za dosažení shody a hladký chod vnitřních procesů. Program demonstruje priority země, jejichž dosažení je ale závislé na souhlasu partnerů a podmínkách. V rámci mezinárodních vztahů se ale mohou odehrát nepředvídatelné a akutní události, jejichž řešení může původní programy předsednických zemí zbrzdít, nebo zcela změnit. Může to být humanitární katastrofa, přírodní pohroma nebo konflikt. Konkrétními příklady je migrační krize, série teroristických útoků, pandemie COVID-19 nebo v minulosti onemocnění BSE, které konzumací hovězího masa akutně ohrožovalo evropskou veřejnost. Všechny tyto případy znamenají, že předsedající země musí přesunout svou pozornost primárně na aktuální výzvu. U těchto neočekávaných faktorů je úkolem státu zajistit vhodnou reakci EU a program, který se sestavoval s časovým předstihem, musí být aktualizován. Nesmíme také zapomenout na to, že po roce 2009 se rotující předsednictví projevuje především uvnitř EU. Navenek, a zvláště v případech zahraniční politiky, jedná volený předseda Evropské rady.

Plnění programu lze proto hodnotit spíše omezeně. Sleduje se ale, jak dobře se předsednictví podařilo vyřešit novou situaci.

Sekce B – Kdo je v EU nejsilnější?

Úkol 1a) Vyhledejte si populační sílu největší a nejmenší země v EU a vypočítejte, kolikanásobný je mezi nimi rozdíl. (Doplňovaná data jsou pouze ilustrativní a mohou se v průběhu let měnit.)

Země s nejvyšším počtem obyvatel v EU	Počet obyvatel	Počet europoslanců země	Počet eurokomisařů země
Německo	83,2 mil.	96	1
Země s nejnižším počtem obyvatel v EU	Počet obyvatel	Počet europoslanců země	Počet eurokomisařů země
Malta	0,52 mil.	6	1
Kolikanásobný je rozdíl?	160	16	0

Německo má populační sílu 83,2 mil. obyvatele, zatímco Malta jen 0,52 mil. Německo je tedy 160krát větší. Přitom stejně jako jiné velké státy akceptuje, že v konkrétních situacích je hlas Německa a Malty rovnocenný. Například při změně smluv, nebo tam, kde platí dle smluv jednomyslnost.

KOMENTÁŘ PRO UČITELE: Velikost a tudíž i síla země se v EU určuje dle síly populace a projevuje se především v Radě EU, tedy v Radě ministrů. Mezi zeměmi EU jsou od počátku zásadní rozdíly. At' již mezi Spolkovou republikou Německo před sjednocením Německa a Lucemburskem v 50. letech minulého století, nebo dnes mezi Německem a Maltou. V Radě se dnes již přestalo řešit vyvažování vlivu, protože se hlasuje přímo za pomoci populační síly. V Evropském parlamentu je to ale trochu komplikovanější, protože smlouvy stanoví maximální strop počtu poslanců a také největší a nejmenší počet křesel (min. 6 poslanců a max. 96). Stanovení minimálního počtu křesel pro malé země má zajistit zvolení takového počtu zástupců, aby to odráželo rozložení jejich politických sil ve volbách. Rozdělení křesel mezi hraničními hodnotami je popisováno jako poměrně sestupný způsob (degresivní proporcionalita). Důsledkem je, že menší země mají více poslanců, ale současně poslanci v jednotlivých zemích nezastupují stejný počet obyvatel. Poslanec z větší země zastupuje více občanů než jeden poslanec z malé země. V Komisi jsou si státy rovné a bez ohledu na velikost mají jen jednoho zástupce.

Úkol 1b) Občas můžeme v médiích zaregistrovat použití otřepané fráze, že EU řídí jenom velké státy, resp. staré členské státy. Jsou tyto informace založené na skutečnosti, nebo se jedná o klišé? Prohlédněte si seznamy nejvyšších představitelů Evropské komise od doby jejího založení a zhodnoťte, kolikrát byli v jejím čele představitelé tzv. velkých členských států (velká země se pozná podle počtu obyvatel). Následně zhodnoťte, které výroky jsou pravdivé.

Odpověď: 7x byly v předsednictví EK zástupci velkých států, 6x zástupci malých, resp. menších států.

- A. Malé státy neměly nikdy k řízení EK adekvátní přístup. **A/N**
- B. V čele EK se přiměřeně střídaly (střídají) představitelé malých (menších) i velkých států. **A/N**
- C. Francie jako vůdčí stát v EU držela post předsedy Komise v historii podobnou dobu jako nejmenší Lucembursko. **A/N**
- D. Jelikož severské státy vstoupily do EU v 90. letech a státy střední a východní Evropy až v novém tisíciletí, neměly zatím mnoho šancí mít ve vedení EK své zástupce. **A/N**

Úkol 3a) Doplňte text pomocí následujících slov.

identifikace; Česko; Maďarska; bezpečnost; mechanismu; pravidla; řízení; rozdělovat; kvótách; hlasování; kvalifikovanou

Jedním z nejkontroverznějších **hlasování** v historii Rady EU bylo rozhodování o uprchlických **kvótách** během migrační krize v roce 2015. Ačkoliv bylo řešení **rozdělovat** uprchlíky napříč EU pomocí kvót v prostoru s volným pohybem osob velmi problematické, Rada na úrovni ministrů vnitra k němu přistoupila v září 2015 pod náparem migrantů přicházejících především do Itálie, Řecka a **Maďarska**. Podmínkou **mechanismu** s dočasným trváním dva roky byla **identifikace** migrujících osob a poskytování jejich spisů členským státům, které nabízejí svá místa pro umístění. Agenda podléhala hlasování **kvalifikovanou** většinou a tehdy z 28 zemí EU hlasovalo pro návrh kvót 23 států. Proti přerozdělování celkem až 120 000 běženců bylo **Česko**, Slovensko, Maďarsko a Rumunsko, Finsko se zdrželo. Česko, které mělo zajistit přijetí zhruba 1500 osob, kvóty odmítalo z důvodu dopadu na **bezpečnost**. V červnu 2017 vydala Evropská komise zprávu o nedodržování závazků a rozhodla se zahájit **řízení** pro porušení unijního práva proti ČR, Maďarsku a Polsku. Soudní spor byl ukončen v roce 2020 konstatováním, že ČR skutečně nesplnila svou povinnost, protože její bezpečnost nebyla díky možnosti odmítnout rizikové uprchlíky ohrožena. Při zpětném hodnocení vidíme, že s naplněním kvót měla potíže řada zemí, a kromě toho se v červnu 2017 vedl spor o již ukončenou věc. Kvóty skončily v roce 2017, nebyly obnoveny a po rozsudku státy neměly jak sjednat nápravu. Případ nicméně exemplárně ilustruje **pravidla** v EU. Pokud je dle smluv v dané oblasti použito hlasování většinou a jistý stát prohraje, musí své závazky dodržet, jinak je souzen Soudním dvorem EU.

Sekce C – Ještě někdo má slovo?

Úkol 1a) Diskutujte časový průběh přijímání nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). V novodobé historii se jednalo o jeden z nejnáročnějších problémů, protože bylo třeba najít právně a technicky vhodné řešení a následně i politickou shodu. Podívejte se na milníky přijímání GDPR a zjistěte, jaká byla v tomto období stabilita reprezentace v ČR. Kolikrát mezitím došlo v ČR například k volbám do Poslanecké sněmovny? Diskutujte o možných problémech, které mohou vzniknout při výměnách politické reprezentace.

KOMENTÁŘ PRO UČITELE: *Vyjednávání o GDPR bylo jedno z časově nejnáročnějších. Od roku 1995 byly volby do Poslanecké sněmovny několikrát. Samozřejmě, že v počátečních fázích byl podíl odborníků z členských zemí v procesu příprav omezený, ale jen v období mezi konzultacemi, které jsou povinně zasílány vnitrostátním parlamentům, a samotným schvalováním nařízení v Radě, byly dvoje volby a opakovaná politická vládní krize. V letech 2009–2010 byla úřednická vláda Jana Fischera, po volbách v roce 2010 vláda Petra Nečase, po krizi v roce 2013 úřednická vláda Jiřího Rusnoka v demisi, a v době schvalování nařízení byl v čele vlády v letech 2014–2017 Bohuslav Sobotka. Jedná se o krajní příklad, který ovšem jasně ilustruje, že udržení kontinuity o vyjednávání zájmů konkrétní země je v tak dlouhém časovém období s množstvím personálních a politických turbulencí extrémně náročné.*

Úkol 2a) Pokuste se pojmenovat chybějící koalice a opozice při prosazování konkrétního plánu. Kdo logicky odpovídá dané skupině v konkrétním tématu?

Konkrétní řešený problém	Koalice ve prospěch návrhu	Opozice proti návrhu
Snížení emisí výfukových plynů	Environmentální organizace; politické strany podporující zmírnění klimatické změny; organizace mladých za odpovědnou budoucnost; inovativní firmy; zdravotní asociace; občanské zájmy	Automobilky, jejichž produkty se nuceným užitím dražších technologií pro zákazníky zdraží; ropné společnosti nucené ke změně technologie
Zavedení jednotných standardů bezpečnosti práce do průmyslových lakoven	Odbory zaměstnanců v daném odvětví, zdravotnické a lékařské asociace řešící důsledky konkrétních onemocnění v důsledku práce v toxickém prostředí; ekologická sdružení	Podnikatelé v dané oblasti, kterým mohou nové standardy zvýšit náklady na pořízení nových technologií, například instalaci nové lakovací linky; prodejci, kteří se obávají dopadu nové technologie na cenu výrobků
Přijetí normy zakazující využívání konkrétních umělých sladidel v potravinářství	Zdravotnické asociace, které řeší následky zvýšené konzumace sladidel; výrobci alternativy, tedy cukrovary; sdružení podporující zdravý životní styl a používání přírodních produktů; environmentální organizace (kvůli negativním dopadům na vodní soustavu)	Výrobci potravin, pro které jsou umělá sladidla levnou náhražkou cukru a jejichž výrobky v důsledku zákazu používání vybraných sladidel cenově vzrostou; výrobci sladidel samotných, protože se sníží poptávka

Sekce D – Pravidla hry v EU

Úkol 1a) Prosazování zájmů, označované jako lobbying, má v mnoha zemích včetně institucí EU svá jasná pravidla, která omezují zneužití informací, podvody a manipulaci. Zamyslete se nad důsledky jednotlivých typů jednání, zařadte je do kategorií férového a neférového přístupu v lobbyingu.

- A. Nastavování veřejných zakázek ve prospěch určitých aktérů – **není OK**
- B. Obchodování s informacemi nebo pracovními verzemi legislativních návrhů – **není OK**
- C. Nabízení dáreků, pozvánky na zahraniční cesty a pobyty – **není OK**
- D. Předávání informací včetně technických detailů – **OK**
- E. Svolávání kulatých stolů a konferencí – **OK**
- F. Benefity výměnou za hlasování ve prospěch návrhu – **není OK**
- G. Vytváření koalic s cílem ovlivnit tvorbu rozhodnutí – **OK**
- H. Uspořádání večírků a luxusních výletů pro politiky, byznysmeny a zájmové skupiny – **není OK**